

W E E K B L A D

VAN HET

NEDERLANDSCH TIJDSCHRIFT VOOR GENEESKUNDE.

EEN WOORD NAAR AANLEIDING VAN HET RAPPORT AAN HET
HOOFDBESTUUR IN ZAKE DE PROSTITUTIEREGELING.

Verrassingen zijn gebeurlijkheden. Voor mij althans was het verschijnen van dit Rapport eene verrassing. Verkeerde ik toch in de niet ongemotiveerde meening dat de *Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst* tot de voorstanders van sanitair toezicht behoorde; immers was op de beide laatste Algemeene Vergaderingen, en wel zonder eenige oppositie, geconstateerd, dat geen der afgevaardigden zich tegen de wenschelijkheid van dat toezicht had verklaard. Wel werd op de laatste Algemeene Vergadering, nadat was aangenomen een amendement van het Hoofdbestuur „ter voorkoming van syphilis worde het toezicht op de prostitutie bij afzonderlijke Wet geregeld”, ten einde te beslissen of men zich dienaangaande ook tot de Regeering zou wenden, besloten het Hoofdbestuur te machtigen de afdeelingen te raadplegen en zoo noodig eene Commissie te benoemen, ten einde in de volgende Algemeene Vergadering omtrent die vraag rapport uit te brengen. Bij het lezen der acta van de vorige Alg. Verg. had ik begrepen dat dat raadplegen der afdeelingen en het benoemen eener Commissie uitsluitend betrof de opportuniteit, niet het beginsel, eene meening, wier bevestiging ik vind in de bewoordingen van de door het Hoofdbestuur aan de Commissie gedane vraag „of het wenschelijk is thans bij de Regeering aan te dringen op eene Wet tot bestrijding der syphilis”.

Kan het nu iets anders dan eene verrassing genoemd worden dat het door de Commissie ad hoc uitgebrachte Rapport, op gronden, die weinig of niets met de opportuniteit te maken hebben, doch slechts de zaak in beginsel raken, concludeert om aan de Maatschappij voor Geneeskunst te ontraden zich dienaangaande tot de Regeering te wenden.

Alvorens over de argumenten te spreken, waarmede twee leden der Commissie het sanitair toezicht trachten af te breken, wensch ik te constateeren dat het Rapport, zooals het is, nimmer tot eene zuivere beslissing leiden kan en wel omdat de beide afzonderlijke kwestien, die van de wenschelijkheid van Staats-toezicht en die der opportuniteit op zoo vreemde wijs dooreen zijn gehaspeld, dat de conclusie de opportuniteit schijnt te betreffen — immers, ware dit niet het geval, dan zou het derde lid der Commissie, dat zich niet met de argumenten kon vereenigen, zich ook niet met de conclusie hebben vereenigd — terwijl de argumenten bijna uitsluitend gewijd zijn aan de principieele kwestie.

Wordt dit Rapport in de Alg. Verg. aan de orde gesteld en in stemming gebracht, dan is het ter wille eener zuivere beslissing noodzakelijk dat over beide kwestieën afzonderlijk worde gestemd, tenzij men — en dit is niet te veronderstellen — aan eene onzuivere stemming de voorkeur mocht geven.

Wat de in het Rapport aangevoerde argumenten betreft, zoo is daarvan wel het merkwaardigste de stelling: „sanitair toezicht behoort tot de private hygiëne”.

Het is eene hoogst moeilijke vraag waar de private hygiëne moet eindigen en de openbare beginnen. Eigenlijk is dit eene kwestie van staathuishoudkunde: Manchesterschool of kathetersocialisme; waar de Commissie adviseert dat de preventie van syphilis aan de private hygiëne zou moeten worden overgelaten, verklaart zij zich voor het stelsel der orthodoxe economie, het laissez faire, een stelsel, dat door de Nederlandsche Regeering o. a. door de Wet op den kinderarbeid verlaten is.

Nu kan het niet op den weg der Ned. Maatschappij voor Geneeskunst liggen aan de Regeering op *economische* gronden aan te raden tot het orthodoxe stelsel terug te keeren. Adviseert dus de Maatschappij om van Staatswege de syphilis vrij te laten dan kan zij dat slechts doen om utiliteitsredenen. Zijn deze in het Rapport te vinden? Er staan wel redenen in het Rapport, doch ze zijn zoo gezocht, zoo weinig steekhoudend, dat men ze eer in de argumentatie van een zoogenaamd philantroop dan in die van eene uit biologen bestaande Commissie zou zoeken. Om een voorbeeld te noemen: infectie van onschuldige meisjes, van gehuwde vrouwen en kinderen is volgens de Commissie geen motief om een wettelijk toezicht op de prostitutie, *want* die gevallen zijn daarvoor te weinig in getal — aan den anderen kant zou volgens haar dat toezicht toch niet baten, want het zou niet kunnen voorkomen dat door contact, door kussen of zelfs langs indirecten weg door besmette voorwerpen, de syphilis op onschuldigen of onkundigen wordt overgebracht.

Nu zou men alle reden hebben om te denken dat het aantal infectieën door contact of langs indirecten weg „verschwindend” klein zou zijn tegenover het aantal infectieën van vrouw en kinderen door den besmetten man, zoodat als dit laatste geen krachtig argument ware vóór het toezicht, het eerste onmogelijk zou kunnen worden gebruikt tegen het toezicht.

Hoe veel vrouwen en kinderen moeten er jaarlijks wel door den man worden geïnfecteerd om wettelijke voorziening te eischen? en hoe veel bedraagt het jaarlijksche cijfer in Nederland?

Het eenige ernstige motief dat de Commissie aanvoert tegen sanitair toezicht ligt misschien in hare bewering, dat het syphiliscontagium een zoodanig is, waaraan men zich willekeurig blootstelt. Ze is van meening dat dit willekeurig blootstellen door den individu aan den Staat andere verplichtingen bij syphilis oplegt, dan bij andere contagieuse ziekten; immers laat zij er op volgen dat èn volgens het oordeel van den Wetgever èn dat van de Alg. Verg. van 1880, syphilis niet op eene lijn kan worden gesteld met de andere besmettelijke ziekten.

Toch is die inval niet gelukkig.

Bij pokken, roodvonk en dergelijke ziekten wordt toch door onze Wet de preventie bijna geheel aan de private hygiëne overgelaten. De Staat bepaalt er zich toe eene waarschuwing op de deur te laten plaatsens, doch laat den individu

vrij om in eene zoo gesignaleerde woning voor zich of voor anderen naar welgevallen smetstof te halen.

De meerderheid der Commissie gaat blijkbaar van de meening uit, dat onze epidemiewet uitstekend is en meent dat waar de private hygiëne zoo voortreffelijk werkt tegen pokken, diphtheritis e. a. men gerust noch een ander contagium aan haar over kan laten.

Toch stierven in 1879, het laatste jaar waarover de statistiek verschenen is, in Nederland aan vijf infectieziekten: typhus, roodvonk, mazelen, keelziekte en kinkhoest, 2800 personen en leden aan die ziekten hoe veel? Stel de sterfte op 5 pCt. dan was in een jaar van iedere 70 Nederlanders er een ziek aan „preventive disease”, voorwaar een feit, dat het vertrouwen dat de Commissie op de private hygiëne schijnt te hebben, wel eenigszins ongemotiveerd doet schijnen te meer als men op dit verschil tusschen de andere contagiën en de syphilis let, dat de geslachtsdrift oneindig sterker motief is om zich in een foyer van besmetting te wagen dan de motieven, die in den regel den individu bewegen om huizen binnen te treden met het opschrift „besmettelijke ziekte” voorzien.

Laat ons het niet ontveinzen: de private hygiëne is vooralnog het uitsluitend terrein van enkele bevoorrechten, terwijl de groote meerderheid van het volk òf het gevaar niet kent òf het gevaar minacht en er maar of los leeft.

„Laissez faire” zegt de Commissie.

Daar ik de mogelijkheid erken, dat de meerderheid der Commissie, toen zij de syphilis wilde overlaten aan de private hygiëne, het oog heeft gehad op het eigen toezicht, dat in eenige Amsterdamsche bordeelen gebruikelijk is, mag ik hier een bezwaar tegen die wijze van de zaak te regelen, dezer dagen geoperd door Mr. DE WITT HAMER, niet achterwege laten. Hij zegt: als er geen openbaar toezicht bestaat zullen de bordeelen voor de aanzienlijken er een eigen toezicht op na houden, evenals thans te Amsterdam geschiedt; het kan van de winst af en bevordert de nering, maar de bordeelen van minderen rang, die de soldaat en de matroos frequenteert, blijven zonder toezicht, zoodat deze het gelag betalen.

Ook in een ander opzicht stelt zich de Commissie al op zeer zonderling standpunt, en schijnt te meenen dat Wetten slechts moeten worden gemaakt om bestaande toestanden te reglementeeren, niet om die te verbeteren. Zij redeneert de actueele toestand is deze: er zijn bordeelen en er is clandestiene prostitutie; vooral door de laatste wordt het syphilisgif verbreid; eene Wet kan slechts de eerste treffen, ergo zal het niet helpen of men al eene Wet maakt.

Mij komt het echter voor dat eene Wet tegen de syphilis in de eerste plaats moest gericht zijn tegen de clandestiene prostitutie en moest trachten die te onderdrukken.

Neen, zegt de Commissie, overal elders worden de pogingen der best ingerichte Sittenpolizei verijdeld!

Heeft de Commissie hierbij gedacht aan Rotterdam, waar toen het thans nog bestaande arbitraire toezicht werd ingevoerd, eene belangrijke toename der openbare, dus vermindering der clandestiene prostitutie kon worden geconstateerd? En hoe was dit te Rotterdam bereikbaar? eenvoudig door eene zekere dosis goeden wil bij Burgemeester en politie-Commissaris. Die goede wil was met behulp van een paar specieele Inspecteurs voldoende om te Rotterdam tot stand te brengen wat elders mislukte, en waarom mislukt het elders? Het is voor een

gemeente- of politiehooft zoo gemakkelijk te verklaren: aan de clandestiene prostitutie is toch niets te doen en de meisjes te laten loopen, men meent dan verantwoord te zijn en wordt in vele gevallen nog om zijne braafheid geprezen. Het is bekend dat de politieke philantropen er vooral op uit zijn Commissarissen van politie in hunne netten te vangen; zij weten heel goed hoe veel invloed die hebben kunnen op den gang van zaken. Toch komt de in vele gemeenteverslagen, trots het bestaan eener verordening te lezen verklaring: de clandestiene prostitutie neemt toe, mij een onverdedigbare bekentenis van onmacht toe, te meer omdat niets blijkt van pogingen om die clandestiene prostitutie te bedwingen. Het verwondert me wel dat men nog niet van clandestienen diefstal spreekt en zich door die qualificatie van de noodzakelijkheid ontslaat om de dieven op te sporen.

Eene Wet, die de gemeenten dwong sanitair toezicht in te voeren, komt der Commissie overbodig en finantieel bezwarend voor! Contraventieneele straffen: gevangenis van een dag of boete onvoldoende enz. Allen bezwaren, die slechts de uitvoering betreffen, waarbij de Commissie dan nog slechts alleen het geval denkbaar acht, dat de Wet slecht zal zijn en slecht zal worden uitgevoerd.

Heeft de Commissie niet gedacht aan de mogelijkheid of wenschelijkheid dat dat toezicht aan de Rijkspolitie werd opgedragen, dat het op Rijks kosten zou kunnen plaats hebben, dat de Wet plaatselijke toestanden zou weten te onderscheiden en niet in Amsterdam of den Haag hetzelfde toezicht behoeft voor te schrijven als in Nijkerk of Terborgh — dat andere straffen zouden kunnen worden vastgesteld? enz. enz.

Er zijn omtrent sanitair toezicht slechts twee logische standpunten denkbaar: of men oordeelt dat het syphilis-contagium moet worden geweerd en dan zoo goed mogelijk of men is van de leer van H.H. zoogenaamde philantropen, die dat contagium als afschrikkende straf tegen „de zonde” wenschen in stand te houden, een standpunt door Dr. DONKERSLOOT op zoo eigenaardige wijze geformuleerd: „Wil men echter in 't geheim toegeven aan zijne driften en zich zelve daardoor schade en schande berokkenen, welnu de straf trefte dan den overtreder, evenals dit met iedere andere ondeugd het geval is, waartegen door den Staat niet kan worden gewaakt.”

Beide standpunten zijn logisch en zij het dan ook met andere argumenten verdedigbaar. Bij de Commissie blijkt echter niet duidelijk of zij vleesch dan wel visch is en kan haar raadselachtig Rapport de Maatschappij niet voorlichten, wel in de war brengen, terwijl er buiten de Maatschappij stellig door zoogenaamde philantropen munt uit zal worden geslagen.

Is nu het voorafgaande de motiveering van de afkeurende stem, die ik in de afdeling, waartoe ik behoor, zal uitbrengen, zoo zou ik niet zoo positief durven spreken, wanneer het slechts de quaestie van opportuniteit gold, want ook mij komt het wel wat gewaagd voor *thans* op dergelijke Wet aan te dringen.

Eerstens bij het tegenwoordig Ministerie dat, we mogen het dan ook als cabinet d'affaires op prijs stellen, toch velerlei anti-revolutionaire relatien bezit, zoodat zelfs een van zijne tot de liberale partij gerekende leden, de Minister van Justitie, in PIERSON's agitatie eene uiting der volksmeening ziet en in zijn Strafwetboek bepalingen heeft opgenomen om de „zedelijkheid” te bevorderen, die door andere juristen zeer worden afgekeurd. Het zou te verwachten zijn dat hij ook ons zijn bewonderd „hierzie u zelve” toeslingerde.

In de tweede plaats is het de vraag of niet bij velen in den lande de agitatie van Ds. PIERSON invloed heeft gehad. Ik geloof dat wel. Men is wel niet tot het clericale regime bekeerd, maar luistert toch met zekere belangstelling naar iemand, die zich zooveel moeite geeft, die zich zoo deftig en human voor doet, die eene zoo menschlievende betrekking bekleedt, alles ter wille van de „zedelijkheid”.

Ds. PIERSON heeft de handigheid zijne bestrijding van het sanitair toezicht vast te knopen aan een Bond tegen de prostitutie, eene vereeniging, die meetings be legt en er een orgaan op nahoudt, waarin de meest „pikante” bijzonderheden te vinden zijn. Kan iemand zich van de behandeling van dit scabreus onderwerp voor een publiek, grootendeels bestaande uit leden van Christelijke jongelings vereenigingen, die in PIERSON hunnen Zola vinden en andere maatschappelijke en occasioneele Anachoreeten, resultaten voorstellen? Men versta mij wel, ik wil niet insinueeren dat, als die toehoorders van Ds. PIERSON in andere levensomstandigheden verkeerden ze zich niet van prostitutie zouden onthouden, verre zij dit van mij, doch ik beweer alleen dat het oprichten van zoodanige vereeniging door lieden die zich toch niet aan prostitutie schuldig maken, even weinig resultaat kan hebben als practische resultaten zouden mogen worden verwacht, indien ROTHSCHILD en Burgemeester DEN TEX een Bond oprichtten tegen het inbreken en voor kapitalisten lezingen daarover lieten houden. Velen in den lande, ofschoon ze dit ook wel toegeven, zijn echter van meening dat die Bond toch het goede bedoelt en in geen geval kwaad kan, zoodat iemand, die er de schouders voor op durft halen, zich eenigszins aan de verdenking blootstelt dat hij geen voorstander is van de „zedelijkheid”, terwijl door de handige combinatie van dien Bond met de agitatie tegen sanitair toezicht die verdenking ook hem dreigt ten deel te vallen, die zich als voorstander van het door Ds. PIERSON als onzedelijk gebrandmerkte sanitair toezicht doet kennen, of dat zou helpen verbeteren.

Een en ander heeft in zooverre invloed op de publieke opinie, dat men het eenigszins tot de „netheid” rekent Ds. PIERSON's pogingen te „waardeeren”, terwijl pogingen om hem te bestrijden met eenigszins wantrouwend oog worden aangezien.

Toch is er een lichtzijde aan dezen toestand verbonden, n.l. dat men zijn standpunt van vleesch niet verlaat en sanitair toezicht, er mag dan in de oogen van zeer vrome lieden misschien een reukje aan zijn, toch een heel verstandigen maatregel blijft vinden, zoodat, voor zoover mij bekend, nog geen pogingen zijn gedaan om het gebrekkige gemeentetoezicht, dat hier en daar bestaat, op te heffen, evenmin als men er in Engeland, ten spijt van de ook daar gedreven belachelijke agitatie, aan denkt terug te keeren op den ingeslagen weg.

Toch zou onder deze omstandigheden eene poging om het bestaande stelsel door een goed Rijkstoezicht te vervangen kunnen mislukken. Over een paar jaren zal het Ds. PIERSON wel zijn gaan vervelen de verzenen tegen de prikkelen te slaan en kan de volksgezondheid weêr aan de beurt komen.

Als de Maatschappij zich inmiddels eens onledig hield met het ontwerpen van een wetsvoorstel op het sanitair toezicht, zou zij misschien daarmee gereed zijn als de op 't oogenblik heerschende kunstnatige mist zal zijn voorbijgewaaid.